

AZƏRBAYCAN MİLLİ ELMLƏR AKADEMİYASININ RƏYASƏT HEYƏTİ

Q Ə R A R

№ 12/12

Bakı şəhəri

17 iyul 2019-cu il

AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun
75 illik yubileyi haqqında

2020-ci ilin mart ayında respublikanın əsas dilçilik mərkəzi sayılan AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun yaranmasının 75 ili tamam olur.

AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu yarandığı dövrdən Azərbaycan dilçiliyinin inkişafı istiqamətində fundamental tədqiqatlara rəhbərlik etmişdir. Dilçi alimlər bu elmin müxtəlif sahələrində – Azərbaycan dilinin qaynaqları və inkişaf tarixi, Azərbaycan dilinin başqa türk dilləri və qohum olmayan dillərlə müqayisəsi, Azərbaycanda yaşayan azsaylı xalqların dilləri, çeşidli lüğətlərin hazırlanması, elmi-texniki terminologiyanın linqvistik məsələləri, nəzəri, tətbiqi dilçilik, onomastika və s. problemlərilə bağlı tədqiqatlar aparmışlar.

Azərbaycan dilçiliyinin formalaşması və inkişafı problemlərinin tədqiq olunduğu institutda indiyə qədər 1000-dən çox monoqrafiya, kitab, kollektiv elmi tədqiqat əsərləri və məcmuələr çap edilmişdir. Bu əsərlərin bir çoxu xarici ölkələrdə nəşr edilərək dünya alimləri tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir.

Ötən zaman ərzində institutun Almaniya, ABŞ, Bolqarıstan, Türkiyə, Macarıstan, Fransa, Misir, Çexiya, Pakistan, Rusiya, Özbəkistan, Türkmənistan və s. ölkələrlə elmi əlaqələri yaranmışdır. Bu əlaqələr həmin ölkələrin elmi mərkəzləri ilə kitab və informasiya mübadilələri, ayrı-ayrı dilçi alimlərlə fərdi surətdə saxlanılan əlaqələr, xaricdə təşkil olunan elmi konfrans və simpoziumlarda institut əməkdaşlarının iştirakı və s. şəkildə həyata keçirilir.

Son illərdə ölkə rəhbərliyi tərəfindən Azərbaycan dilinin qorunması və dilçilik elminin daha da inkişaf etdirilməsinə diqqət xeyli artırılmışdır. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi haqqında” 29 may 2012-ci il, “Azərbaycan dilinin qloballaşma şəraitində zamanın tələblərinə uyğun istifadəsinə və ölkədə dilçiliyin inkişafına dair Dövlət Proqramı” haqqında 9 aprel 2013-cü il, “Azərbaycan dilinin elektron məkanda daha geniş

istifadəsinin təmin edilməsi ilə bağlı bir sıra tədbirlər haqqında” 17 iyul 2018-ci il, “Azərbaycan Respublikasının Dövlət Dil Komissiyasının yeni tərkibinin təsdiq edilməsi haqqında 13 noyabr 2017-ci il tarixli sərəncamları, “Azərbaycan dilinin saflığının qorunması və dövlət dilindən istifadənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında” 1 noyabr 2018-ci il tarixli fərmanı bunun bariz ifadəsidir.

Ölkə başçısının məqsədyönlü şəkildə həyata keçirdiyi müstəqil dövlətin dil siyasətinin icrası ilə əlaqədar AMEA-nın dilçi alimlərinin yaxından iştirakı ilə təkcə 2019-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən “Azərbaycan dilinin saflığının qorunması və dövlət dilindən istifadənin daha da yaxşılaşdırılması ilə bağlı Tədbirlər Planı”nın təsdiq edilməsi haqqında sərəncam, “Azərbaycan dilinin Orfoqrafiya Normalarının təsdiq edilməsi haqqında”, “Azərbaycan Respublikasının Dövlət Dil Komissiyası yanında Monitoring Mərkəzi publik hüquqi şəxsin strukturu, işçilərinin say həddinin təsdiq edilməsi və əməkhaqqı fondunun müəyyən edilməsi haqqında” qərarlar qəbul edilmişdir.

Dilimizin və dilçiliyimizin tarixinin dərinəndən araşdırılması, müasir qloballaşma şəraitində Azərbaycan dilinin dünya dilçiliyinə inteqrasiyası məqsədilə qədim dillər və mədəniyyətlərin öyrənilməsi, psixolinqvistik, sosiolinqvistik aspektdə intensiv tədqiqatların aparılması, eləcə də kompüter dilçiliyinin inkişaf etdirilməsi AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun qarşısında duran zəruri məsələlərdəndir. Azərbaycan dilinin həyatın bütün sahələrinə nüfuz etmə qabiliyyətinin gücləndirilməsi, tətbiq səviyyəsinin yüksəldilməsi, onun dövlət dili funksiyasının tam şəkildə reallaşdırılması üçün monitorinqlərin keçirilməsi də institutun fəaliyyətinin aparıcı istiqamətlərindəndir.

Hazırda AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunda qədim dillərin öyrənilməsi istiqamətində fundamental tədqiqatlar aparılır, magistr hazırlığı həyata keçirilir, psixolinqvistika və kompüter dilçiliyi kimi aktual mövzular araşdırılır.

İnstitut tərəfindən 2014-cü ildən mütəmadi olaraq dövlət idarələrində, qeyri-hökumət təşkilatlarında, KİV-də, regionlarda, reklam lövhələrində Azərbaycan dilinin düzgün tətbiq olunması ilə bağlı monitorinqlər aparılır.

2016-cı ildən “Qaynar xətt”in istifadəyə verilməsi, 6 blokdan (dil haqqında; rəsmi sənədlər; Azərbaycan dilçiləri (Azərbaycan, rus və ingilis dillərində); dilçilik kitabxanası; əlaqə) ibarət Azərbaycan dilinin ümumi informasiya (www.azerbaycandili.az) bazasının yaradılması institutun son illərdə əldə etdiyi mühüm nailiyyətlərdəndir.

AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunda 5 mərhələli “Bütöv Azərbaycan dialektlərinin atlası” (Azərbaycan dilinin Naxçıvan dialektoloji atlası; “Azərbaycan dilinin Qarabağ dialektoloji atlası”; “Azərbaycan dilinin Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlıların şivələrinin atlası”; “Azərbaycan dilinin Güney azərbaycanlıların şivələrinin atlası”; “Azərbaycan dilinin

Dərbənddə yaşayan azərbaycanlıların şivələrinin atlası”) layihəsi (2014-2020-ci illər) uğurla həyata keçirilir.

İnstitut tərəfindən hər il mütəmadi olaraq 2 məcmuə (“Dilçilik İnstitutunun əsərləri”, “Tədqiqlər”) buraxılır.

Yuxarıda qeyd olunanları nəzərə alaraq, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti **QƏRARA ALIR:**

1. AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun 75 illik yubileyi təntənəli qeyd edilsin.
2. AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun 75 illik yubileyinin keçirilməsi ilə bağlı Tədbirlər planı təsdiq edilsin (əlavə olunur).
3. AMEA-nın Humanitar Elmlər Bölməsinə (akademik Teymur Kərimli) tapşırılsın ki, Tədbirlər planının icrasından irəli gələn məsələlər həll edilsin.
4. AMEA Rəyasət Heyəti aparatının Maliyyə və mühasibat uçotu şöbəsinin müdiri texnika üzrə fəlsəfə doktoru İlqar Quliyevə tapşırılsın ki, AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun 75 illik yubileyi ilə bağlı Tədbirlər planının həyata keçirilməsindən irəli gələn məsələlərin həllini təmin etsin.
5. Qərarın icrasına nəzarət AMEA-nın vitse-prezidenti akademik İsa Həbibbəyliyə həvalə edilsin.

AMEA-nın prezidenti

AMEA-nın akademik-katibi

akademik Akif Əliyev

AMEA-nın müxbir üzvü
Əminəğa Sadıqov

